

С. І. ПРИКАЗКА

<https://orcid.org/0000-0003-1533-8090>

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Наукові праці МАУП. Серія Економічні науки, 2018, вип. 56(2), с. 86–95

<https://doi.org/10.32689/2523-4536-2018-02-86-95>

Проблеми у формуванні ефективних ринкових механізмів економіки України зумовлені намаганням створити саморегулюючу ринкову систему, виключно економічним підходом і ігноруванням невід'ємних сутнісних соціальних інтересів широких верств населення. Найбільш характерною особливістю соціальної ситуації в Україні є зубожіння населення країни, падіння рівня життя більшої його частини, погіршення здоров'я і зменшення середньої тривалості життя. У цьому ланцюзі проблем головна ланка, існуюча система заробітної плати, не відповідає ринковим умовам.

Реалізація курсу економічної модернізації національної економіки України значною мірою залежить від наявності ефективних механізмів управління соціально-економічними системами, спрямованого на досягнення цілей сталого розвитку. Не дивлячись на загальновизнану ефективність ринкових механізмів регулювання економічних процесів, досвід світової економіки підтверджує, що держава на всіх етапах свого функціонування тією чи іншою мірою вимушена втручатися в економічні процеси. Ефективне державне регулювання економіки, з метою надання економічним процесам соціальної спрямованості відповідно до цілей, завдань та інтересів країни, є головним завданням сучасних макроекономічних і мікроекономічних реформ національної економіки. У цьому контексті надзвичайно актуальною постає проблема розроблення концептуальних підходів до формування ефективних механізмів регулювання економічних процесів у безперервно мінливих умовах зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування економіки.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених наголошують на необхідності посилення ролі держави в економічній і соціальній політиці країн з перехідною економікою [1]. Значний внесок у дослідження проблеми державного регулювання економічних процесів зробили вітчизняні та зарубіжні економісти: А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Данилишин, Я. Жаліло, С. Коляденко, Л. Корнійчук, Р. Солоу, О. Попкова, Я. Тінберген, Р. Харрод, Й. Шумпетер

та ін. Високо оцінюючи наукові напрацювання з цієї проблематики, слід зауважити, що важливим завданням залишається розроблення сучасних підходів до формування державних механізмів регулювання національної економіки, їх подальшому дослідженні.

Метою статті є узагальнення підходів до формування державних механізмів регулювання національної економіки і визначення головних цілей посилення державного впливу на соціально-економічні процеси.

Із позицій проблеми регулювання економічних відносин поняття “механізм” можна трактувати у чотирьох значеннях, як: сукупність певних цілеспрямованих впливів; взаємозв’язок і взаємодію сукупності факторів; комплекс послідовних заходів; сукупність закономірних зв’язків і відносин [2]. Класична економічна теорія трактує категорію “механізм” як систему прямих і опосередкованих взаємозв’язків між економічними явищами і процесами, які характеризуються певною кінцевою множиною елементів та взаємозв’язків між ними, що відбувається за допомогою відповідних важелів системоутворюючих регуляторів [3].

У сучасних умовах глобалізації, посилення конкурентної боротьби за ринки збуту, вдосконалення підходів до державного управління соціально-економічними процесами зумовлене необхідністю створення найбільш сприятливих умов для сталого економічного розвитку національної економіки. При цьому роль системи державного управління в забезпеченні визначається кількома факторами. По-перше, держава є організатором економічного порядку, відповідальною за встановлення загальних правил економічної діяльності і гарантом стабільності їх виконання. По-друге, вона виступає підприємцем, що здійснює економічну діяльність у межах визначених норм і правил, персоніфікатором і виразником суспільних цілей та інтересів [4, 211].

У сучасній економічній теорії не існує єдиного, загально визнаного трактування суті державного управління економікою. Як зазначає Б. Д. Бакуменко, це спричинено: масштабністю державної діяльності та її складністю, що пов’язано, насамперед, з унікальністю об’єкта управління, яким є суспільство загалом; монополією держави на встановлення норм права; значним впливом політичних факторів на управлінський процес [5, 3].

Основними напрямками державного регулювання економічних відносин є: забезпечення легітимності підприємницької діяльності; захист економічної конкуренції (антимонопольна діяльність); створення спеціальних (вільних) економічних зон; інвестування економіки. На думку Л. Чечель, головною метою державного регулювання економіки є: забезпечення сприятливих умов для сталого економічного розвитку та подальшого економічного зростання в Україні, досягнення соціальної стабільності, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності країни. Автор вважає, що:

- державне регулювання економіки — важлива функція державного управління, для її реалізації потрібен дієвий механізм, в основі розробки якого можна застосовувати методологічні підходи функціонування механізму державного управління;

- з урахуванням значення терміна “механізм” і результатів наукових досліджень провідних економістів механізм державного регулювання економіки має розглядатися як система, що характеризується набором специфічних інструментів, які утворюватимуть його структуру;
- на сьогодні поки не відпрацьовано на теоретико-методологічному рівні формування та функціонування механізму державного регулювання економіки [6].

На думку Г. Атаманчука, механізм формування та реалізації державного управління — це сукупність і логічний взаємозв'язок соціальних елементів, процесів і закономірностей, через які суб'єкт державного управління (його компоненти) охоплює потреби, інтереси і цілі суспільства в управляючих впливах, закріплює їх у своїх управлінських рішеннях і діях і практично втілює їх у життя, спираючись на державну владу [7]. Формування і розвиток механізмів управління завжди пов'язані з функціонуванням різних організаційних систем — це різні інституціональні утворення на рівні національних економік, галузевих і територіальних комплексів, корпоративних структур бізнесу, окремих корпорацій та їх структурних підрозділів.

Більшість авторів розглядають механізми управління як сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі в конкретних умовах економічні закони. При формуванні організаційно-економічного механізму і його основних елементів необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити цілі, завдання та принципи механізму управління;
- визначити умови і чинники функціонування механізму управління;
- визначити суб'єктів механізму управління;
- сформувавати об'єкти управління;
- розробити методи, способи та інструменти управління;
- визначити кінцевий результат і розробити систему моніторингу отриманих даних [8].

Під базовим механізмом організаційного управління розуміють досить складний набір процедур, правил, положень, інструкцій, що регламентують поведінку осіб, які готують і приймають рішення на всіх етапах функціонування соціально-економічної системи [9, 134]. В сучасних умовах фундаментальним фактором будь-якого механізму управління, складною соціально-економічною системою служать відносини власності, які визначають баланс інтересів держави, приватних власників, виробничого менеджменту та суспільства загалом. Механізм управління власністю складає різнорівневу ієрархічну систему основних взаємопов'язаних між собою елементів і їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, методів та інструментів і т. ін.), а також способів їх взаємодії, включаючи інтеграцію і дезінтеграцію, під впливом яких гармонізуються економічні відносини (інтереси) держави, власників (учасників і акціонерів), кредиторів та персоналу, включаючи представників вищого менеджменту корпорації і суспільства.

Узагальнюючи існуючі в сучасній теорії управління підходи до формування механізмів управління, будь-який механізм управління економічними-

ми процесами правомірно розглядати як сукупність економічних структур, інститутів, форм і методів господарювання, за допомогою яких здійснюються узгодження суспільних групових і приватних інтересів, забезпечуються функціонування і розвиток економіки. Це спосіб організації суспільного виробництва з властивими йому формами, методами, економічними стимулами і правовими нормами. Слід зауважити, що механізм управління економікою — це багатогранна і багатоаспектна система, яка містить у собі сукупність взаємодіючих між собою суб'єктів, методів, інструментів і процесів впливу, які в реальній практиці використовуються для отримання того чи іншого конкретного результату, в рамках дотримання інтересів різних сторін. Механізм управління реалізується за допомогою різних методів та інструментів, які в найбільш загальному вигляді доцільно розділити на три блоки: законодавчі, фінансово-економічні та організаційно-адміністративні методи [10].

Виокремимо принципи, які доречно покласти в основу формування та вдосконалення механізму функціонування економіки:

- цілеспрямованість — відповідність механізму цілям функціонування і розвитку економічної системи;
- системність — впорядкування і структурована взаємодія всіх елементів економічної системи;
- максимально можлива реалізація потенціалу економіки;
- адаптивність — швидке реагування на різні зміни зовнішнього середовища;
- комплексність охоплення вирішуваних завдань;
- узгодженість інтересів суб'єктів механізму управління;
- інноваційність — орієнтація організаційно-економічного механізму управління функціонування на інноваційний розвиток галузі.

Загальновизнано, що ринковий механізм ефективно регулює найважливіші параметри економічного розвитку. Водночас необхідно зазначити, що регулюючий потенціал ринкового механізму реалізується повною мірою лише за ідеальних умов, які відповідають ринку вільної конкуренції. Функціонування сучасних економічних систем відбувається в умовах далеких від ідеальних для ринкової економіки, що значно посилює негативні наслідки застосування ринкових механізмів в сучасних умовах. Це, перш за все, соціальна несправедливість, нерівномірний розвиток окремих регіонів як у межах окремих національних держав, так і в глобальному вимірі, наявність регіональних і глобальних екологічних проблем тощо. Як результат, на початку ХХІ ст. на Землі налічувалось 1,2 мільярди бідних людей з доходом менш як 1 долар на день і 2,8 мільярди (понад 45 % населення світу з доходом менше ніж 2 долари). Водночас, як 1,3 мільярди людей не мають питної води, статки 200 найбагатших людей земної кулі перевищують сукупні доходи 41 % населення Землі [11, 6]. Виключно ринковими механізмами неможливо виправити таке становище. Звичайно, застосування лише ринкових механізмів поглиблює такого роду проблеми. Означені проблеми пов'язані з ринковими механізмами і можуть бути нівельовані тільки за допомогою відповідних механізмів державного регулювання економічними процесами.

Проблема вибору соціально-економічної моделі держави є центральною на кожному етапі розвитку будь-якої країни. Для України ця проблема виявилася важкою подвійно — не завершивши вирішення всього кола завдань індустріального етапу по переходу до соціально орієнтованої ринкової економіки та побудови демократичної, правової і соціальної держави, в країні постійно виникають політичні і соціально-економічні кризи, які відкидають її за більшістю показників соціально-економічного розвитку і якості життя населення до показників 60–70 років ХХ ст. Відсутність стратегічних, публічно схвалених програм реформування економічної, соціальної та політичної сфер життєдіяльності суспільства призводить до порушення природних стосунків між державою і суспільством, суспільством і особистістю, особистістю і державою.

Труднощі у формуванні ринкових механізмів національної економіки нової економічної системи багато в чому зумовлені намаганням створити саморегулюючу ринкову систему, виключно економічним підходом і ігноруванням невід'ємних сутнісних соціальних інтересів широких верств населення. Саме це призвело до загострення проблем розподілу і перерозподілу власності і доходів, до різкої диференціації населення за доходами і доступу до якісної охорони здоров'я та освіти тощо. В Україні і нині продовжують розвиватися деградаційні процеси у відтворенні населення, загострюється ситуація на ринку праці, яка характеризується високим рівнем прихованого безробіття і стає все більш гострим дефіцитом кваліфікованих кадрів. Саме руйнування соціального капіталу без відповідного створення його сучасних аналогів зіграло, на думку Дж. Стігліца, колишнього головного економіста Світового банку, важливу роль у невдачах реформ колишніх республік СРСР [12, 144]. Головна причина — найгостріша соціальна криза, яку впродовж останніх п'ятнадцяти-двадцяти років відчуває українське суспільство.

Державне управління економікою — важливий організуючий і регулюючий вплив на економічну діяльність суб'єктів ринку з метою її впорядкування та підвищення результативності. Водночас одним із ключових мотивів розгортання радикальних економічних і політичних реформ в Україні була відмова від централізованого державного управління економікою і формування винятково ринкових основ господарської діяльності. При цьому необхідно визнати, що Україна, як держава, не може у повному обсязі виконувати свої соціально-економічні функції як унаслідок інституційної слабкості, так і дефіциту коштів. Очевидно, що масштаби проблем та нездатність державних інституцій адекватно реагувати на нові гео економічні та геополітичні реалії ставить під сумнів історичні перспективи розвитку країни та загрожує її маргіналізацією у світі. Україна вже традиційно відстає за ключовими економічними та соціальними показниками не тільки від лідерів, а й від колишніх комуністичних країн та регіональних лідерів як в абсолютному, так і відносному вимірах за дуже незначними винятками. За таких умов модернізація країни — єдиний спосіб та історичний шанс України змінити траєкторію соціально-економічного розвитку, оскільки чинна економічна модель вичерпала себе і не має історичної перспективи. Саме ідеологія модернізації

має визначати зміст та масштаби відповідних змін, тоді як конкретні кроки повинні бути продуманими та швидкими. Тож необхідно забезпечити суспільний консенсус щодо напрямів реформування та конкретних кроків у вирішенні існуючих проблем соціально-економічного розвитку [13].

Найхарактернішою особливістю соціальної ситуації в Україні є зубожіння населення країни, падіння рівня життя більшої його частини, погіршення здоров'я і зменшення середньої тривалості життя. У цьому ланцюзі проблем головна ланка — існуюча система заробітної плати, не відповідає ринковим умовам. Величина середньої заробітної плати настільки низька, що велика її частина (50–80 %) витрачається на придбання продуктів харчування, оплату житла і покупку промислових товарів і послуг. Решти заробітної плати вкрай недостатньо на купівлю товарів тривалого користування, придбання житла, оплату якісної медичної допомоги та якісної освіти, додаткового пенсійного та медичного страхування. Водночас в індустріальних країнах світу на покупку продуктів харчування і промислових товарів витрачається не більш як 25–30 % заробітної плати, на оплату і придбання житла — 20–30 %, на податки — 20–25 %, на додаткове пенсійне і медичне страхування — 10–15 %.

Майже десять років тому Програмою економічних реформ передбачалося здійснити стратегічні перетворення за такими напрямками [14]:

- “створення базових передумов економічного росту через утримання низького рівня інфляції, стабілізації державних фінансів і створення стійкої фінансової системи;
- збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності й стабільності соціального захисту, поліпшення якості й доступності освіти й медичного обслуговування;
- формування умов максимального сприяння розвитку бізнесу шляхом зменшення втручання держави в економіку, зниження адміністративних бар'єрів для його розвитку, модернізації податкової системи й поглиблення міжнародної економічної інтеграції України;
- модернізація інфраструктури й базових секторів через усунення установлених структурних проблем в енергетичній, вугільній, нафтогазовій галузях і ЖКГ, а також розвитку транспортної інфраструктури й ринку землі, перехід від дотацій до самоокупності виробництва і соціальних послуг”.

Нині, не дивлячись на зміну політичного курсу України, вирішення цих стратегічних завдань є основою соціально-економічного розвитку країни.

Аналізуючи стан національної економіки, Т. Богдан і І. Богдан зазначають, що “економіка України має низькі темпи економічного зростання, численні інституційні та структурні проблеми, подолання яких нерозривно пов'язане зі зміною спрямованості та інструментарію структурної, фіскальної, монетарної політики і забезпеченням їх узгодженості”. До найгостріших структурних та макроекономічних проблем України вони відносять: “низький рівень життя населення. ВВП на одного жителя України (за паритетом купівельної спроможності) є помітно нижчим від інших країн і регіонів світу, несуттєво перевищуючи середній рівень Африки: Україна — 8,8 тис. дол.,

Африка — 5,3 тис., Європа — 36,3 тис., Південна Америка — 15,7 тис., Східна Європа — 24,5 тис. дол. У країні з таким низьким платоспроможним попитом ринкові механізми повноцінно не працюють, а іноземні інвестори обходять стороною сферу виробництва для внутрішнього споживання”. Також вони виокремлюють питання доступності цін на пальне для економічних суб’єктів. Автори пишуть: “Якщо порівняти вартість пального в Україні з виробництвом ВВП на одного жителя (за ПКС), то побачимо, що відносний рівень цін на пальне у нас в 5 разів вищий, ніж у Росії, в 4 рази, ніж у Німеччині, в 3 рази, ніж у Польщі, в 2 рази, ніж у Греції, в 1,5 рази, ніж в Грузії, та лише трохи нижчий, ніж у Молдові. Однією з причин такої дорожечі пального в Україні, значна частка якого імпортується або виробляється з імпортової нафти, стала девальвація гривні у 2014–2015 рр. (коли ціна нафти на світових ринках була однією з найнижчих за останні 50 років у порівнянних цінах)” [15].

Як зауважує А. Маршал, економічна наука доводить, що немає ніякої необхідності і морального виправдання для існування крайніх злиднів пліч-о-пліч із величезним багатством. Нерівномірність багатства серйозний дефект у будь-якому економічному устрої. Тож зменшення її забезпечене засобами, що не підривають мотивів вільної ініціативи, було б очевидним суспільним досягненням [16].

На думку Т. Веблена, ринок не є непогрішним, він не здатний забезпечити справедливість чи солідарність: “...залишений на розсуд своєї власної законності, він зважає тільки на речі, а на людей не звертає жодної уваги”. У розвинених країнах існує наявність гібридних типів економіки (між ринком, державою, мережами та ієрархією), які набагато перевищують виключне домінування ринкових механізмів. Позитивними якостями ринку є: регулювання цін, що мінімізує вплив на розподіл благ і ресурсів інституцій бюрократичного типу й, одночасно, постає як ефективний каталізатор індивідуальної ініціативи, звільняє велику творчу енергію з огляду на нескінченне примноження прийняття управлінських рішень. У сучасних умовах ринок підсилює розбалансованість шляхом стихійного вирівнювання попиту і пропозиції. Збалансованість досягається не автоматично і вільно за допомогою цін — оптимальні величини визначаються відносинами домінування між фірмами. При цьому теорія саморегулюючого класичного ринку А. Сміта поступається місцем численним ситуаціям, коли здійснюється постійний тиск на ціни, зарплату й зайнятість, яку скорочують, щоб залишитися конкурентоспроможними. Для економічного зростання важливим чинником є динаміка поширення потреб, яка вже тривалий час набирає великих обертів. У своїй теорії потреб Т. Веблен поділяє потреби на “справжні” і “фальшиві”. Шкалу потреб у кожному епоху встановлює суспільство, як групу ціле. При цьому особливе місце належить еліті, яку Т. Веблен називає “клас дозвілля”, бо вона подає іншим класам нормативну модель бажаного й оціненого задоволення, яке потребує створення відповідної шкали мір. Особливістю динаміки потреб є те, що підвищення життєвого рівня веде до більшого задоволення потреб через гроші. Також

економіка збільшує частку платоспроможних потреб, що не дозволяє вирішити проблему бідності [17].

Висновки. Отже, досліджено соціально-економічні аспекти розвитку національної економіки України. Проаналізовано функції держави в регулюванні соціально-економічних процесів, виокремлено принципи формування механізмів державного регулювання економічних процесів. Обґрунтовано роль людського капіталу в процесах регулювання соціально-економічних відносин.

Висновуючи, можна стверджувати, що в основі формування механізмів державного регулювання економіки повинні лежати три фактори: якість життя, розвиток людини і людський капітал. При цьому особливу увагу необхідно приділяти розвитку людського капіталу, формуванню соціально відповідальної системи розподілу отриманих доходів, створення інституційних рамок для ефективного управління соціально-економічними процесами. Для України нині характерними є недостатність інвестування в освіту та охорону здоров'я, надмірна експлуатація природного капіталу, що існує через зниження його справжньої вартості або через неврегульованість питання власності на його розподіл. Саме стан освіти, сфера охорони здоров'я та рівень споживання населенням набувають усе більшої ваги при формуванні державно-управлінського інструментарію розвинених країн і спеціалізованих міжнародних організацій при оцінюванні національних соціально-економічних систем, спрямованих на забезпечення високого рівня життя населення.

Джерела:

1. Федотова В. Г. Социальное государство и рынок // Свободная мысль — XXI. 2002. № 7. С. 78–94.
2. Моргачов І. Організаційно-економічний механізм управління ефективною діяльністю проектних організацій // Схід. 2006. № 5 (77). С. 88–92.
3. Данилишин Б. М. Екологічна складова політики сталого розвитку: монографія. Донецьк: Юго-Восток, ЛТД, 2008. 256 с.
4. Головінов І. М. Держава як інститут забезпечення сталого розвитку національної економіки // Екон. вісн. Донбасу, 2011. № 1(23). С. 211–217.
5. Бакуменко Б. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Київ: УАДУ, 2000. 328 с.
6. Чечель Л. Принципи та механізми державного регулювання економіки [Електронний ресурс] // Демократичне врядування: наук. вісн. 2014. Вип. 13. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik13/index.html
7. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. Москва: Юрид. лит-ра, 1997. 400 с.
8. Кульман А. Экономические механизмы. Пер. с фр. / [под общ. ред. Н. И. Хрустальной]. Москва: Прогресс, 1993. 189 с.
9. Бурков В. Н., Кондратьев В. В. Механизмы функционирования организационных систем. Москва: Наука, 1981. 384 с.
10. Мельник А. Ф. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону: трансформаційні процеси та їх інституційне забезпечення. Тернопіль: Екон. думка, 2003. 608 с.

11. Мартин Домінік, Мецжер Жан-Люк, П'єр Філіп. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації. Пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Вид дім "КМ Академія", 2005. 302 с.
12. Стиглиц Дж. Неудачи корпоративного управління при переході к ринку // Екон. наука в современной России. 2001. № 4. С. 108–146 с.
13. Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / [В. М. Геєць та ін.]; ред. Л. В. Шинкарук; Нац. акад. наук України, Ін-т екон. та прогнозування. Київ, 2011. 696 с.
14. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс] // Адміністрація Президента України. Офіц. інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf
15. Богдан Т., Богдан І. Стагнація економіки та криза монетарно-фінансового регулювання [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. 2018. Вип. № 42–43. 10–16 листоп. URL: https://zn.ua/finances/stagnaciya-ekonomiki-i-krizis-monetarno-fiskalnogo-regulirovaniya-299779_.html
16. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т. Пер. с англ. Москва: Прогресс, 1993. Т. 1. 1993. 415 с.
17. Веблен Т. Теория праздного класса. Москва: Прогресс, 1984. 368 с.

Prykazka S. On The Problem Of Forming Modern Mechanisms In State Regulation Of Economic Processes.

The realization of the economic modernization of Ukraine's national economy stipulates the development of effective governance mechanisms aimed at achieving the aims of constant development. Despite the admitted effectiveness of market mechanisms for regulating the most important parameters of economic processes, the practice of the world economy confirms that the state at all stages of its functioning was to some extent forced to interfere in economic processes. Therefore, the problem of developing conceptual approaches to the formation of effective mechanisms in state regulation of economic processes is highly actual.

Problems of forming mechanisms of state regulation of economic processes were studied by leading national and foreign scientists. The purpose of the article is to develop approaches to the formation of modern mechanisms in state regulation of socio-economic processes.

The ensuring function of the public administration system is determined by a number of factors: the state organizes the economic order responsible for establishing general rules of economic activity and guarantees the stability of their implementation, it acts as an entrepreneur carrying out economic activities within established norms and rules, it objectifies and represents public intentions and interests. The main courses in state regulation of economic relations are: ensuring the legitimacy of business activities; protection of economic competition (antitrust activities); the creation of special (free) economic zones; investing in the economy.

Property relations, which determine the balance of interests of the state, private proprietors, production management, and society as a whole, are the basic factor of controlling the complex socio-economic system. The control mechanism is a multi-level hierarchical system of basic interrelated elements and their typical groups (subjects, objects, principles, methods and tools, etc.), as well as ways of their interaction. This includes integration and disintegration, which influence the coordination of economic relations (interests) of the state, proprietors (participants and shareholders), creditors and personnel, including representatives of the higher corporation and society management.

The following principles can be distinguished, which should be the basis for the formation and improvement of the mechanism of the functioning economy:

- *purposefulness* – compliance of the mechanism with the aims of the functioning and development of the economic system;
- *consistency* – ordering and structured interaction of all elements of the economic system;
- *the maximal realization of the economic potential*;
- *adaptability* – quick response to various changes in the external environment;
- *the complexity of the coverage of solving tasks*;
- *interest concordance of the subjects in the management mechanism*;
- *innovativeness*: orientation of the organizational and economic mechanism of management of functioning on the innovative development of the branch.

Problems in the formation of effective market mechanisms of the Ukrainian economy are determined by an attempt to create a self-regulating market system with purely economic approach and ignoring the essential social interests of broad segments of society. The most characteristic feature of the social situation in Ukraine is impoverishment of the country's population, falling of the living standard of the greater part of it, deterioration of health and decreasing of average life expectancy. The main link in this chain of problems is the existing payroll system and it does not correspond to market conditions.

Three factors should underlie the formation of mechanisms for state regulation of the economy: quality of life, human development and human capital. At the same time, special attention should be paid to the development of human capital, the formation of a socially responsible system for the distribution of income received, the creation of institutional frameworks for the effective management of socio-economic processes. Exactly the status of education, health care and the social consumption level are gaining more and more importance by the formation of state management tools in developed countries, in specialized international organizations and by evaluating national socio-economic systems focused on ensuring.

<https://doi.org/10.32689/2523-4536-2018-02-86-95>

Надійшла 26 вересня 2018 р.